

Bài 2. KHÁI NIỆM VỀ ĐẤT TRỒNG VÀ THÀNH PHẦN CỦA ĐẤT TRỒNG (1 tiết)

I. MỤC TIÊU BÀI HỌC

Sau bài này, GV phải làm cho HS :

1. Hiểu được đất trồng là gì ? Vai trò của đất trồng đối với cây trồng. Đất trồng gồm những thành phần gì ?
2. Có ý thức giữ gìn, bảo vệ tài nguyên môi trường đất.

II. NHỮNG ĐIỀU CẦN LUU Ý

1. Gợi ý phân bố bài giảng

Bài có 2 phần, trong đó phần I là trọng tâm.

I. Khái niệm về đất trồng

II. Thành phần của đất trồng

2. Một số kiến thức bổ sung

Đất được hình thành như thế nào ?

Đất là sản phẩm biến đổi của đá dưới tác động của các yếu tố : khí hậu, sinh vật và con người. Dưới tác động của các yếu tố khí hậu (nhiệt độ, lượng mưa, gió...), đá bị vỡ vụn thành những mảnh có kích thước khác nhau. Dưới tác động của nước, các mảnh đá vỡ vụn nêu trên bị phân huỷ và giải phóng ra chất khoáng. Đây chính là nguồn thức ăn đầu tiên cho các vi sinh vật bậc thấp như

vi khuẩn, địa y, rêu, các sinh vật này sống trên bề mặt các mảnh đá, sau khi chết đi chúng để lại trên bề mặt các mảnh đá một lớp chất hữu cơ. Các chất hữu cơ này là nguồn nguyên liệu tổng hợp nên chất mùn – chất hữu cơ đặc trưng của đất, làm cho đất khác hẳn với đá.

III. GỢI Ý TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY HỌC

1. Chuẩn bị bài giảng

1.1. Chuẩn bị nội dung

- Nghiên cứu SGK.
- Đọc thêm Giáo trình Trồng trọt tập 1 – Thổ nhưỡng, nông hoá. Sách Cao đẳng sư phạm, NXB Giáo dục, Hà Nội, 1998.

1.2. Chuẩn bị đồ dùng dạy học

- Tranh ảnh có liên quan đến bài học.
- Thiết kế thí nghiệm như hình 2a, 2b trong SGK (nếu có điều kiện).

2. Các hoạt động dạy học

2.1. Hoạt động 1. Giới thiệu bài học

Đất là tài nguyên thiên nhiên quý của quốc gia, là cơ sở cho sản xuất nông, lâm nghiệp. Vì vậy trước khi nghiên cứu các quy trình kỹ thuật trồng trọt chúng ta cần tìm hiểu thế nào là đất trồng.

Sau khi học xong bài này yêu cầu HS phải đạt được mục tiêu của bài đã nêu ra trong SGK.

2.2. Hoạt động 2. Tìm hiểu khái niệm về đất trồng

Để làm rõ khái niệm về đất trồng, GV yêu cầu HS đọc mục 1 phần I trong SGK. Sau khi đọc xong phần này HS có thể trả lời được câu hỏi đất trồng là gì ?

Để củng cố, khắc sâu kiến thức, GV có thể nêu ra các câu hỏi phụ để phân biệt giữa đất và các vật thể tơi xốp khác. Ví dụ : Lớp than đá tơi xốp có phải là đất trồng không ? Tại sao ? GV giảng giải cho HS thấy lớp than đá tơi xốp không phải là đất trồng vì thực vật không thể sinh sống trên lớp than đá được. Từ đây GV nhấn mạnh cho HS : chỉ có lớp bề mặt tơi xốp của Trái Đất trên đó thực vật có thể sinh sống được mới gọi là đất trồng. Nếu có thời gian GV dùng tư liệu ở mục 2 phần II giảng giải cho HS thấy đá được chuyển thành đất như thế nào ?

- GV dặn dò HS :
- + Trả lời các câu hỏi ở cuối bài.
- + Đọc trước bài 3 trong SGK.

2.3. Hoạt động 3. Tìm hiểu vai trò của đất

GV hướng dẫn cho HS quan sát hình 2 trong SGK, lưu ý đến thành phần dinh dưỡng, vị trí của cây, sau đó GV nêu ra câu hỏi : Đất có tầm quan trọng như thế nào đối với cây trồng ? HS suy nghĩ và rút ra được : Đất cung cấp nước, chất dinh dưỡng, oxi cho cây và giữ cho cây đứng thẳng. Để mở rộng kiến thức cho HS, GV có thể nêu câu hỏi : Ngoài đất ra, cây trồng có thể sống ở môi trường nào ? (Môi trường nước). GV có thể nêu ví dụ về trồng cây trong dung dịch dinh dưỡng và giải thích rõ : trồng cây trong dung dịch cần có giá thể để cho cây đứng thẳng.

2.4. Hoạt động 4. Nghiên cứu thành phần của đất trồng

GV giới thiệu cho HS sơ đồ 1 về thành phần của đất trồng ở mục II trong SGK. Dựa vào sơ đồ này HS dễ dàng trả lời đất trồng gồm những thành phần gì ?

Để giúp HS hiểu được vai trò từng thành phần của đất trồng, GV nêu câu hỏi giúp HS nhớ lại một số kiến thức đã học ở môn Địa lí, Sinh học. Ví dụ : không khí có chứa các chất khí nào ? (Oxi, cacbonic, nitơ và một số khí khác). Oxi có vai trò gì trong đời sống cây trồng ? (Oxi cần cho quá trình hô hấp của cây). GV giảng giải cho HS hiểu chất khoáng của đất có chứa các chất dinh dưỡng như lân, kali... Chất hữu cơ của đất, đặc biệt là chất mùn có chứa nhiều chất dinh dưỡng, khi bị phân huỷ, các chất dinh dưỡng này được giải phóng ra cung cấp cho cây trồng.

GV tập hợp các câu trả lời của HS và khái quát lại : đất gồm 3 phần : khí, rắn, lỏng. Phân khí cung cấp oxi cho cây hô hấp. Phân rắn cung cấp chất dinh dưỡng cho cây. Phân lỏng cung cấp nước cho cây.

2.5. Hoạt động 5. Tổng kết bài học

GV gọi 1 hoặc 2 HS đọc phần "Ghi nhớ".

– Nếu câu hỏi cung cấp, sau đó gọi HS (hoặc để HS tự nguyện) trả lời.

– Đánh giá giờ học đã đạt được các yêu cầu của bài đề ra chưa ?

– GV gợi ý trả lời câu hỏi 1 ở cuối bài :

Nhờ đất, cây trồng mới sinh sống được và cung cấp cho ta :

+ Lương thực, thực phẩm.

+ Cây cỏ để nuôi gia súc, gia cầm ; để chúng cung cấp cho ta sức kéo, thịt, trứng, sữa...

+ Nguyên liệu cung cấp cho công nghiệp : chè, hồ tiêu, cao su...

+ Những nông sản xuất khẩu : gạo, cà phê, cao su...